

Programma Winterconferentie 2026 ‘Landbouwkunst’

Inspiratiebron: Manfred Klett – Van agro-industrie naar landbouwkunst

- 9.15 Inloop
- 9.45 Mensen vragen om plaats te nemen in de grote zaal
Opwarmer met Kathinka Kamphuis
- 10.00 Welkom door Gryt de Jong (coördinator Biodynamische Vereniging)
- 10.10 Inleiding ‘Bemesting in relatie tot het bedrijfsorganisme’
Door Tom Saat (boer van de Stadsboerderij Almere)
- 11.00 Pauze
- 11.15 Eerste workshopronde
- 12.45 Pauze
- 14.00 Inleiding ‘De essentie van Preparaten’ (in het Engels)
Door Ueli Hurter (boer en hoofd van de internationale landbouwsectie aan het Goetheanum in Dornach)
- 14.45 Naar de workshopruimte
- 14.50 Tweede workshopronde
- 16.20 Pauze
- 16.30 Plenaire afsluiting door Gryt en afronding met Kathinka Kamphuis
- 16.45 Borrel

Overzicht workshops

Eerste ronde

1. De essentie van bemesting

Tom Saat (boer Stadsboerderij Almere)

Een vervolg op de inleiding. Wat leeft er bij mensen aan vragen, uitwisseling van ervaringen en doorpraten over de inleiding. Hoe zie jij dat?

2. Van wilde planten naar cultuurplanten

Edith Lammerts van Bueren (vrije onderzoeker, emeritus hoogleraar plantenveredeling)

Hoe zijn onze cultuurgewassen ontstaan? Wat voedt ons juist in de cultuurgewassen in ons ware menszijn? En wat is de rol van de plant binnen het bedrijfsorganisme? Klett beschrijft hoe in de oertijden, toen de aarde nog vormbaar was, ingewijden in mysterieplaatsen in staat waren met hun kosmische kennis wilde dieren en wilde planten te 'ver-edel-en' tot landbouwhuisdieren en landbouwgewassen. Edith zal u meenemen in deze boeiende geschiedenis aan de hand van voorbeelden: graan, kropsla, koolgewassen en peen.

3. Sociale kunst - Praktische sociale technieken voor samenwerking op jouw boerderij

Geert Iserbyt (docent Landwijzer, begeleider BD-beroepsontwikkeling)

Deze praktische workshop is bedoeld voor mensen die samenwerken op een coöperatieve boerderij of dat willen gaan doen. Naast de essentiële basisprincipes richten we ons op praktische sociale technieken die de samenwerking verbeteren. Hoe kun je de gezamenlijke missie en richting van je boerderij definiëren? Hoe kunnen verantwoordelijkheden en taken duidelijk en flexibel worden verdeeld? Hoe kunnen overleggen efficiënt worden gevoerd? Deelnemers gaan naar huis met concrete, toepasbare tools die zijn afgestemd op de behoeften van hun eigen boerderij.

4. De mens kan de aarde genezen, in samenwerking met de elementenwezens. Mooi! Maar hoe dan?

Gerlof Pronk (boer Noaberhoeve), Caro van Roon (begeleider BD-beroepsontwikkeling)

In het boek van Klett lees je met enige regelmaat dat de geestelijke leiding, betrokkenheid en aandacht noodzakelijk is, om de levenskrachten te sturen en om daarmee samen te werken.

Hoe doe je dat zonder een cursus? Wat doe je al en is voor jou vanzelfsprekend?

In deze workshop ontdek je op welke manieren je die geestelijke leiding al geeft en hoe je jouw vermogens kunt uitbreiden.

5. Het wezen van het dier en hun rol in het bedrijfsorganisme

Wim van Oort (DierenPerspectief, begeleider BD-Beroepsontwikkeling)

Waarin verschillen boerderijdieren van wilde dieren met het oog op de vier zijnsniveaus? Wat zijn hun wezenskenmerken en zielenkwaliteiten? Welke rol spelen ze in het bedrijfsorganisme? Deze vragen gaan we samen onderzoeken met betrekking tot kippen, runderen, varkens, geiten, paarden en honingbij.

6. Landbouwkunst, hoe doe je dat?

Ellen Winkel (coördinator Landbouwsectie AViN), Tineke van den Berg (boerin Stadsboerderij Almere)

'De praktijk van de landbouwkunst in drie stappen', is het laatste hoofdstuk uit het boek van Klett. In deze workshop onderzoeken we met elkaar hoe je als boer een ware landbouwkunstenaar bent. (Wanneer) lukt het om je eigen ideeën tot expressie te brengen op de boerderij? Welke rol spelen schoonheid en harmonie in je werk? Vormen de onderdelen van het bedrijf een samenhangend geheel? (Wanneer) lukt het je eigen koers te volgen of volg je de waan van de dag? De workshop levert concrete handvatten op om thuis mee aan de slag te gaan.

Tweede ronde workshops

1. Het jaarritme als basis voor bodembewerking en vruchtwisseling

Dirk Osinga (Voormalig boer Noorderhoeve), Joke Bloksma (coördinator BD-beroepsontwikkeling)

Klett gebruikt het jaarritme als basis voor de praktische bodembewerking en vruchtwisseling (blz. 172-217). Dirk vertelt wat hem inspireert, en hoe dit resoneert met zijn werkervaring op het bedrijf de Noorderhoeve. Joke brengt het jaarritme in beeld. Vervolgens gaan we in gesprek over hoe de aanwezige akkerbouwers en tuinders hun keuzes maken in de Kunst van de bodemverzorging en waar hun vragen liggen.

2. Cultuurperioden in het licht van de wereldontwikkeling en de verantwoordelijkheid van de mens

Carmencita de Ruiter (docent biologisch-dynamisch tuinieren)

Klett vertelt in zijn boek over de bewustzijnsontwikkeling in de verschillende cultuurperioden in het licht van de landbouwontwikkeling. We zitten nu in de vierde fase, de grootste verdichting en de grootste beproeving. De mens staat op een kritisch punt: hij wordt zelf verantwoordelijk voor zijn verdere ontwikkeling en die van de aarde. We gaan met elkaar in gesprek over deze verantwoordelijkheid en denken in groepjes na hoe we dit vorm kunnen geven.

3. Sociale kunst - Praktische sociale technieken voor samenwerking op jouw boerderij

Geert Iserbyt (docent Landwijzer, begeleider BD-beroepsontwikkeling)

Deze praktische workshop is bedoeld voor mensen die samenwerken op een coöperatieve boerderij of dat willen gaan doen. Naast de essentiële basisprincipes richten we ons op praktische sociale technieken die de samenwerking verbeteren. Hoe kun je de gezamenlijke missie en richting van je boerderij definiëren? Hoe kunnen verantwoordelijkheden en taken duidelijk en flexibel worden verdeeld? Hoe kunnen overleggen efficiënt worden gevoerd? Deelnemers gaan naar huis met concrete, toepasbare tools die zijn afgestemd op de behoeften van hun eigen boerderij.

4. Hoe betrekken we meer jongeren bij de BD

Walter van Groningen (tuinder en trekker BD-jong) en Charlotte Sederel (onderzoekster bij Louis Bolk Instituut)

Hoe blijft BD-landbouw toegankelijk voor toekomstige generaties? Waarom heeft de Biodynamische Vereniging zo weinig jonge leden, terwijl Warmonderhof veel studenten trekt? BD-Jong neemt het initiatief om bruggen te bouwen. Een oproep aan jonge leden om mee te doen!

5. Het wezen van het dier en hun rol in het bedrijfsorganisme

Wim van Oort (DierenPerspectief, begeleider BD-Beroepsontwikkeling)

Waarin verschillen boerderijdieren van wilde dieren met het oog op de vier zijnsniveaus? Wat zijn hun wezenskenmerken en zielenkwaliteiten? Welke rol spelen ze in het bedrijfsorganisme? Deze vragen gaan we samen onderzoeken met betrekking tot kippen, runderen, varkens, geiten, paarden en honingbij.

6. The essence of the preparations: the approach of Manfred Klett – de workshop is Engelstalig

Ueli Hurter (Boer en hoofd van de internationale landbouwsectie aan het Goetheanum in Dornach)

Een vervolg op de inleiding. Het delen van ervaringen met het gebruik van preparaten. Alle ruimte voor vragen.